

Utbildningsinspektion i Bergaskolan, grundskola F-5

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan F-5

Skolverket sände den 1 november 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Bergaskolan F-5 har bestått av undervisningsråden Arne Huseby och Mats Lundqvist. Besök i Bergaskolan F-5 inleddes den 29 mars och avslutades den 30 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan F-5, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan F-5 genomfördes formella intervjuer med elever, föräldrar, personal, skolläda och samt lokalt resursteam. Lektioner i samtliga klasser besöktes.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Stadsdel Limhamn-Bunkeflo, Bergaskolan F-5	Antal elever
Förskoleklass	26
Skolbarnsomsorg	88
Grundskola	137
Särskola	17

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass till och med skolår 5. På skolan finns också grundsärskola, hemvist för äldre särskoleelever och särskilda undervisningsgrupper. På skolan finns ca 200 elever.

På Bergaskolan F-5 arbetar skola och fritidshem mycket nära varandra. Personalen från fritidshemmen är alla knutna till någon klass där man arbetar tillsammans med läraren under skoltiden. Fritidshemsavdelningarna Bergatrollet och Rumpnissarna har åldersblandade grupper.

Skolan arbetar med portfolio, vilket är en metod som innebär att eleven får en utvecklingsportfölj som följer eleven från förskolan till och med skolår 5. Portföljen innehåller ett urval av arbeten som speglar elevens utveckling. Detta läsår startar skolan utveckling av individuella utvecklingsplaner, så kallade IUP.

I de praktisk-estetiska ämnena har skolan ämneslärare.

Varje klass har sitt klassråd och under vuxnas överinseende sammanträder elevrådet en gång per månad. På skolan finns också ett matråd som diskuterar skollunchen med representanter för Malmö Skolrestauranger.

Skolans huvudbyggnad är från 1950-talet.

Bergaskolan ligger i stadsdel Limhamn-Bunkeflo som har Malmös högsta medelinkomst. Arbetslösheten är 3 procent och andelen socialbidragstagare är 1 procent. 87 procent av invånarna i stadsdelen har gymnasial eller eftergymnasial utbildning. 10 procent av stadsdelens invånare är födda i utlandet där den klart största gruppen kommer från Danmark.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Vid Bergaskolan F-5 framstår elevernas skolmiljö som trygg, välordnad och inbjudande. Förhållandet mellan elever och vuxna präglas av ömsesidig respekt. Eleverna trivs på sin skola och upplevs som lugna och harmoniska. De är engagerade i skolarbetet och arbetar både självständigt och tillsammans med andra. Iakttagelserna bekräftas vid intervjuer med eleverna såväl som vid personal- och föräldraintervjuer. Mobbning förekommer på skolan men endast i ringa omfattning. Särskolans elever och personal upplever att de bemöts med respekt och hänsyn av grundskolans elever. Bråk och "tråkningar" förekommer men inte i någon större utsträckning.

Enligt eleverna lär man sig mycket på Bergaskolan. Samma bild ger också föräldrarna. De menar att Bergaskolan är en skola med stort fokus på att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Resultaten (se nedan) på de nationella ämnesproven är mycket goda.

Tabell 1 Nationella ämnesprov skolår 5

	Sv 2003	Sv 2004	Ma 2003	Ma 2004	En 2003	En 2004
Limhamn-Bunkeflo	97 %	96 %	97 %	96 %	97 %	96 %
Malmö	88 %	90 %	88 %	88 %	88 %	89 %
Bergaskolan F-5	98 %	98 %	92 %	100 %	98 %	100 %

Uppföljning och dokumentation av elevernas kunskapsutveckling i dessa ämnen är också god. Vid samtal med lärarna ger dessa en divergerande bild av hur uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling sker i övriga ämnen. Det finns ingen gemensam policy på skolan kring detta utan det är upp till varje enskild lärare. Rektorn menar att skolan kanske fokuserar för mycket på de behörighetsgivande ämnena. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla former för uppföljning och utvärdering av elevernas lärande och utveckling i de icke behörighetsgivande ämnena.

Någon större kunskap om de mål som finns för verksamheten har varken föräldrar eller elever. Eleverna känner inte till målen i läro- och kursplaner medan föräldrarna menar att de vid något tillfälle informerats om målen. Både lärare

och rektorn påpekar att skolan kan bli bättre på detta och tycker att detta är ett utvecklingsområde. Rektorn menar också att arbetet med de individuella arbetsplanerna kommer att innebära en större kunskap om mål och riktlinjer.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att eleverna i Bergaskolan F-5 utvecklar normer, värden och förhållningssätt som ligger i linje med de nationella målen. Skolmiljön är trygg och bemötandet mellan eleverna och mellan elever och vuxna är positivt. Eleverna har goda kunskaper i förhållande till läroplanernas och kursplanernas mål i de behörighetsgivande ämnena. Skolan bör dock utveckla uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i alla ämnen.

De mål som finns för verksamheten behöver tydliggöras för både elever och föräldrar.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

Arbetet med normer och värden har hög prioritet på skolan. De värdegrundsord som skolan står för finns målade på några väggar i korridorerna. I en del klasser arbetar man med tjej- och killprat, kompisamtal och forumteater. Oftast arbetar man med värdegrunden då det varit bråk mellan elever. Värdegrundsarbetet är dock helt beroende av den enskilde lärarens initiativ.

Det antimobbningsteam som finns på skolan agerar snabbt och kraftfullt då mobbning uppstår. Skolan arbetar efter en modifierad modell av Farstamodellen. Föräldrarna kontaktas i ett tidigt skede. Skolan har utarbetat ett åtgärdsprogram mot mobbning som även omfattar kränkande behandling i olika former. På skolan finns också s.k. kamratstödjure.

Föräldrarnas inflytande sker bland annat genom det skolsamråd som finns på skolan. Rådet sammanträder fem gånger per läsår. Vid samtal med föräldrarna efterlyser dessa tydligare spelregler för vad de kan vara med och bestämma om. Föräldramöten genomförs i de flesta klasser en gång per termin. Dock var det, vid besöket, någon förälder som hade barn i särskild undervisningsgrupp som berättade att föräldramöten inte genomförts i de särskilda undervisningsgrupperna.

På skolan finns elevråd. Klassrådsverksamhet förekommer men inte i samtliga klasser.

Något större inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer har inte eleverna. Undervisningen är lärarstyrd och de arbetsscheman som eleverna arbetar efter upprättas av lärarna. Inflytandet handlar mestadels om att eleverna får vara med och bestämma i praktiska frågor, och i vilken ordning de kan arbeta med de uppgifter som lärarna iordningsställt. Inflytandet är också beroende av den enskilde läraren. Eleverna berättar att de har möjlighet att välja egna uppgifter när de är färdiga med sina arbetsscheman. Inspektörerna bedömer också att elevernas inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer bör utvecklas.

I områdets utvecklingsplan nämns elevinflytande som ett av skolans utvecklingsområden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att arbetet kring normer och värden sker på ett bra sätt. Föräldrarnas delaktighet och inflytande behöver förtydligas så att föräldrarna vet inom vilka områden de kan utöva inflytande och föräldramöten bör genomföras för föräldrarna till eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna.

Rektorsområdets arbete med att utöka elevinflytandet och att ge eleverna möjlighet att i takt med ålder och mognad ta ett allt större ansvar för sitt skolarbete behöver utvecklas. Eleverna bör också få större möjlighet att tillsammans med läraren behandla frågor som är av gemensamt intresse för eleverna. Detta bör genomsyra hela verksamheten och ske i samtliga klasser och inte enbart vara beroende av den enskilde lärarens initiativ.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Under det senaste året har skolan arbetat med att utarbeta en portfolio och en individuell utvecklingsplan för eleverna. Portfolio används i de flesta klasser medan de individuella utvecklingsplanerna ännu inte har introducerats. De individuella utvecklingsplanerna skall underlätta den individanpassade undervisningen samt skapa förutsättningar för att bättre kunna följa upp och dokumentera elevernas kunskapsutveckling, menar lärarna.

I läroplanen finns angivet att alla som arbetar i skolan skall samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren skall utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Vid besöket kunde inspektörsteamet emellertid notera att det i liten utsträckning förekom arbetsmoment som bygger på en individanpassad undervisning, där undervisningen var anpassad efter elevernas förutsättningar, takt och mognad. De flesta eleverna arbetade med samma sak vid samma tillfälle.

I de dokument som finns för Bergaskolan F-5 anges bland annat vilken pedagogisk inriktning skolan skall ha. Elevers aktiva sökande efter information som de kritiskt granskar och värderar är en sådan inriktning. Att inlärningsstilar skall uppmärksammas är en annan. Vid samtal med rektorn, lärare och föräldrar framkommer däremot inte någon tydlig pedagogisk inriktning. Lärarna menar att ämneskunskaper alltid varit viktiga på Bergaskolan medan rektorn betonar de individuella utvecklingsplanerna. Föräldrarna säger att skolan inte har någon enhetlig pedagogisk plan och att det pedagogiska arbetet är mycket beroende av varje enskild lärare. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla den individanpassade undervisningen och på ett mera tydligt sätt sträva mot de mål som finns angivna i skolans måldokument.

På skolan finns tre fritidshem: förskoleklassens fritids, fritids för skolår 1-5 och 1-3. I samtliga klasser på skolan finns både grundskollärare och fritidspedagoger. 25 procent av fritidspedagogernas tjänst avsätts för samverkan i undervisningen i klassen.

På skolan finns ett lokalt resursteam som tillsammans med rektorn ansvarar för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Teamet består av specialpedagoger, skolsköterska samt rektorn. Teamet sammanträder regelbundet för att diskutera de behov av stöd som uppkommer. Teamet bedriver också ett omfattande förebyggande arbete kring barns språkutveckling och då främst i de yngre skol-

åren. Rutiner för identifiering av barn i behov av särskilt stöd har utarbetats. Man har också upprättat en plan för arbete med kartläggning och screening. Teamet samarbetar också med det centrala resursteam som finns i stadsdelen. De elever som är i behov av särskilt stöd får stöd bland annat via specialpedagoger. Stödet ges i form av arbete med elever enskilt eller i grupp och som handledning till arbetslaget. Personal och skolledning menar att samtliga elever i behov av särskilt stöd får stöd i någon form. För samtliga elever i behov av särskilt stöd upprättas åtgärdsprogram. Åtgärder beskrivs oftast som stöd i svenska, stöd i liten grupp, stöd i matematik etc. Inspektörerna bedömer att åtgärdsprogrammen bör bli mera tydliga avseende vilket stöd eleven ska få och under hur lång tid stödet ska fortgå. Teamet bör också tydligare informera samtliga undervisande lärare om dessa elevers behov av stöd.

I de särskilda undervisningsgrupper som finns på skolan arbetar man ofta tematiskt. Detta ger, enligt lärarna, goda möjligheter för eleverna till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer.

Vid samtal med särskolepersonal beskriver de särskolans verksamhet som individanpassad, i viss utsträckning Montessori-inspirerad och flexibel där elevernas förmågor och erfarenheter tas till vara. Varje elev har sin egen utvecklingsplan som revideras minst en gång per termin. Eleverna bereds också tillfälle att göra sin egen planering och ta ansvar för att genomföra den. Eleverna har möjlighet både till undervisning enskilt eller i grupp, allt beroende av vad som anses bäst för den enskilde eleven. Kompensatoriska hjälpmedel används till viss del. Det pedagogiska materialet anpassas efter varje elev, vilket innebär att mycket material tillverkas av pedagogerna. Personalgruppen diskuterar regelbundet varje elevs lärande och kunskapsutveckling och menar att de har god kontroll över detta. Att flera vuxna tillsammans diskuterar och bedömer elevernas kunskapsutveckling skapar också förutsättningar för en rättvis bedömning. Inspektörerna bedömer att uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling är god.

Betyg ges, efter begäran, i årskurs 9 för alla de elever som når G eller VG.

Föräldrakontakten beskrivs som god och anpassad efter varje elevs behov. Vissa elever behöver tätare kontakt än andra.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att Bergaskolan F-5 har en pedagogisk verksamhet av god kvalitet. Det lokala resursteamets arbete kring elever i behov av särskilt stöd är bra. Det tematiska arbetet i de särskilda undervisningsgrupperna är också bra. Särskolans individanpassade arbete och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling bedöms som gott.

Åtgärdsprogrammen bör konkretiseras och förtydligas.

Skolan bör utveckla den individanpassade undervisningen och på ett mera tydligt sätt sträva mot de mål som finns angivna i skolans måldokument.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Skolan leds av en rektor. Rektorn arbetar 70 procent som skolledare och 30 procent som facklig förtroendeman. Till sin hjälp har rektorn två skolutvecklare. Rektorn menar att dessa är hennes förlängda arm ut i organisationen. Rektor började sin tjänstgöring på skolan hösten 2002. Skolutvecklarna har led-

ningsansvar på del av sin tjänst. Någon ansvarsprofil för dessa har inte utarbetats vilket ger en viss otydlighet vad gäller ledningsfunktion och arbetsuppgifter.

Personal och föräldrar känner inte att rektorn har någon tydlig och klar pedagogisk viljeinriktning. Föräldrarna påpekar också att skolan bytt ledare vid ett flertal tillfällen under de senaste åren och menar att detta är en orsak till att det pedagogiska ledarskapet blivit otydligt.

Rektorn menar att hon kan bli mera tydlig som pedagogisk ledare men säger samtidigt att arbetet med grundskola, särskola och särskilda undervisningsgrupper tar mycket tid. Hon anser sig vara förtrogen med den dagliga verksamheten.

Rektorn sammanträffar med samtlig personal vid fem tillfällen under läsåret. Dessutom träffar rektorn lärarna en gång i månaden. Vid dessa tillfällen diskuteras bland annat det pedagogiska arbetet på enheten.

Skolans lokala arbetsplaner är gemensamma för skolorna i Limhamn, men skolan utformar målen lokalt efter de förutsättningar som finns inom varje rektorsområde. Rubrikerna i skolans lokala arbetsplan är följande: elevens lärande, elevens inflytande, elevvård, skola och hem, skolans värdegrund och studie- och yrkesvägledning. Arbetsplanen är inte utarbetad i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare men rektorn har informerat föräldrarna om arbetsplanen. Planen finns också i den informationsskrift som delas ut till samtliga vårdnadshavare vid läsårets början.

Skolans kvalitetsredovisning innehåller prioriterade mål, insatser för att nå målen, måluppfyllelse och planerade åtgärder. Den beskriver också områdets måluppfyllelse och skolområdets goda exempel. Vid upprättandet används bland annat personalens iakttagelser som underlag. Personalen uttrycker också att de varit delaktiga vid framtagandet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att rektorn är förtrogen med den dagliga verksamheten men att ledningsfunktionen behöver utvecklas så att rektorn på ett mera aktivt sätt verkar som pedagogisk ledare. Rektorns viljeinriktning avseende det pedagogiska arbetet behöver bli tydligare. Skolans arbetsplan har inte utarbetats i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

I den lokala bearbetningen av timplanen som gäller för Bergaskolan F-5 finns angivet tid för elevens val i skolar 1-6. Elevens val finns också angivet på de scheman som har utarbetats. Några riktlinjer för hur elevens val ska genomföras har skolan inte utarbetat. Detta innebär att det är upp till varje enskild lärare eller arbetslag att planera och genomföra detta. Vid samtal med skolledning och personal menar dessa att elevens val genomförs. Eleverna däremot visar upp en annan bild. De säger att elevens val inte är organiserat för samtliga elever. Några elever vet heller inte vad elevens val innebär och elevens val förekommer inte i särskolan.

Information om modersmålsundervisning, stöd i form av studiehandledning på modersmålet och svenska som andraspråk ges till berörda elever och deras

vårdnadshavare. På skolan finns ca 12 elever som har rätt till modersmålsundervisning och som erhåller undervisning.

Som tidigare nämnts finns grundsärskola, hemvist för särskoleelever och särskilda undervisningsgrupper på skolan. Hemvisten har funnits på skolan sedan 1987. Särskolan integrerades på skolan i slutet av 90-talet. Idag finns 18 inskrivna elever. I de två särskilda undervisningsgrupperna går 12 elever. I den ena gruppen arbetar man med högfungerande autistiska barn.

För tillfället är inga särskoleelever integrerade i grundskolan men personalen säger att de strävar efter detta.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att Bergaskolan F-5 inte erbjuder samtliga elever elevens val.

Elevens val erbjuds inte eleverna i särskolan.

6. Resurser

De lärare som arbetar på skolorna har adekvat utbildning för den verksamhet som bedrivs. Dock bör skolan se över hur man på bästa sätt kan tillvarata varje lärares behörighet och kompetens i undervisningen. Det är viktigt att lärarna bereds möjlighet att undervisa i de ämnen de har behörighet i. Detta sker inte alltid idag.

Lärartätheten på skolan har tidigare varit lägre men är idag 5,92 lärare/100 elever.

Medel finns både för kompetensutvecklingsinsatser i arbetslaget och övergripande för rektorsområdet som helhet. Under tidigare år har skolan deltagit i ett Växtkraft Mål 3 projekt. Den gemensamma kompetensutvecklingsinsatsen inriktas för tillfället mot utvecklande av skolans individuella utvecklingsplaner.

Elever, personal och skolledning tycker att det finns bra böcker och läromedel på skolan. Däremot är inte datortillgång och standard god. Rektorn påpekar dock att nya datorer är inköpta och att skolan beräknar installera dessa inom de närmsta veckorna.

På skolan finns ett tidsenligt bibliotek. Folkbiblioteket som är beläget i närheten av skolan används också.

Skolan är inte anpassad för elever med funktionshinder. Hiss saknas till plan 2.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörsteamet att det på skolorna finns personal som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak skall bedriva samt att skolan kan erbjuda sina elever ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning. Dock bör skolan se över hur man på bästa sätt kan tillvarata varje lärares behörighet och kompetens i undervisningen.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Arbetsmiljön är god och förhållandet mellan eleverna och mellan eleverna och de vuxna präglas av ömsesidig respekt. Personalen är engagerad och skapar tillsammans med eleverna förutsättningar för goda studieresultat. Skolans lokala resursteam gör ett gott arbete för elever i behov av särskilt stöd.

Det fick dock behov av förbättringsinsatser:

- Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer kan förbättras. Kunskapsuppföljningen i de icke behörighetsgivande ämnena kan utvecklas och förbättras. Rektorns viljeinriktning avseende det pedagogiska arbetet bör förtydligas. Föräldrarnas delaktighet och inflytande behöver förtydligas så att föräldrarna vet inom vilka områden de kan utöva inflytande och samverkan med föräldrarna till eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna kan utvecklas.
- De mål som finns för verksamheten behöver tydliggöras för både elever och föräldrar.
- Den individanpassade undervisningen bör utvecklas och skolan bör på ett mera tydligt sätt sträva mot de mål som finns angivna i skolans måldokument.
- Skolans arbetsplan har inte utarbetats i samverkan med företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare.
- Elevernas möjlighet att tillsammans med lärare diskutera gemensamma frågor bör utvecklas och genomföras i samtliga klasser.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Elevers val erbjuds inte i särskolan och är heller inte organiserat för samtliga elever i grundskolan.

Datum	Ort
2006-03-01	Lund

Arne Huseby
Mats Lundqvist